

КАТОАН	102.15-41
Г.О.О.О.	21.01.1991г.

БЪЛГАРСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ НАРОДЕН СЪЮЗ "НИКОЛА ПЕТКОВ"
ПОСТОЯННО ПРИСЪСТВИЕ

Изх. №.....1991 г.   ДО
С о ф и я   ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
                                                  ВЕЛИКОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
                                                  Т У К

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз "Н. Петков", като счита, че основната и най-важна задача на Великото народно събрание е подготвянето и приемането на нова Конституция на Република България, ръководена от желанието да даде принос в нейното реализиране, в приложение на настоящето Ви представя свой проект за Конституция.

Молим той да бъде включен за разглеждане и обсъждане.

ПРИЛОЖЕНИЕ: проект за Конституция на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА ГРУПА
НА БЗНС "НИКОЛА ПЕТКОВ":

К О Н С Т И Т У Ц И Я   Н А   Б Ъ Л Г А Р И Я

Вдъхновявани от възжеланията, стремежите и исканията на българския народ да създадем и изградим демократична държава, в която да цари свобода и социален мир, спокойствие и сигурност, благополучие и благоденствие възвисяващи достойнствата на човешката личност и изпълнени с вярата, трудолюбието и силата на народа, да постигнем народовластие и национално достойнство, ние – неговите избраници приехме тази конституция на България.

ГЛАВА I

ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНО УСТРОЙСТВО

Чл. 1. България е демократична република с парламентарно управление.

Чл. 2/1/ Република България е правова държава. Тя е независима, единна и неделима национална общност и се управлява точно според Конституцията и според законите съобразно Конституцията.

Чл. 3/1/ Цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа. Никаква част от народа и никое лице не може да си присвои упражнението ѝ.

/2/ Народът, чрез съвкупността на дееспособните си граждани е най-върховният конституционен орган.

/3/ Негови функции са: да избира народни представители в Обикновеното и Велико Народно събрание и да се произнесе по народни допитвания, отправени до него по установения ред.

Чл. 4. Изменението на територията на България под каквато и да е причина, както и сключването на договори за федеративни или

конфедеративни връзки с други държави може да стане само с решение на Великото Народно събрание.

Чл. 5. Територията на България административно се дели на окръзи, околии и общини.

Чл. 6/1/ Законодателната власт се упражнява от Народното събрание. Законодателната инициатива принадлежи на правителството, на всеки член на Народното събрание и на председателя на републиката.

/2/ Народът упражнява законодателната инициатива чрез предложения от най-малко петдесет хиляди избиратели. Предложеният проект трябва да бъде структуриран по членове.

Чл. 7. Изпълнителната власт е поверена на правителството и се упражнява под върховният надзор на председателя на републиката, от Министерския съвет и от надлежния министър според Конституцията.

Чл. 8/1/ Правораздаването се извършва от редовни съдии, действащи според съдоустройственото законодателство.

/2/ Не могат да се създават извънредни или специални съдилища освен в случай на война. Към редовните съдилища могат да се създават специализирани отдели за определени области на законодателството.

/3/ Законът урежда случаите и формите на участие на представители на населението в правораздаването.

ГЛАВА II

ИКОНОМИЧЕСКО УСТРОЙСТВО

Чл.9 /1/ Частната инициатива е свободна. Тя не може да се осъществява в противоречие с обществения интерес или по начин, който е във вреда на сигурността на страната, свободата и човешкото достойнство.

/2/ Обектите на собственост принадлежат на държавата, на общините, на обществени организации и на частни лица или на техни сдружения.

/3/ Частната собственост е неприкосновена и е призната и гарантирана от закона. Той определя начините за нейното придобиване, ползуване и граници с цел да се осигури социалната ѝ функция и да я направи достъпна за всички.

/4/ Законът определя правилата за наследяване и неговите граници и правата на държавата върху наследствата.

Чл. 10/1/ На държавата принадлежат всички подземни природни богатства и естествените източници на енергия, чието стопанисване се налага от държавна и обществена нужда, ядрената енергия, както и горите, водите и пътищата от национално значение.

/2/ Държавна собственост са също така железопътните и въздушните съобщения, пощите, телеграфите и телефоните.

/3/ Имотите на държавата могат да се използват само за държавни и обществени нужди. Начинът, по който ще се използват, отстъпват и залагат тези имоти, както и разпореждането с приходите от тях се определят с особен закон.

/4/ Държавните имоти се управляват от надлежния министър.

Чл. 11/1/ Частните земеделски земи принадлежат на собствениците.

/2/ Законът определя случаите, при които могат да се притежават земеделски земи от лица, чиято основна професия не е от селскостопански характер.

/3/ Със закон се определя най-големият и най-малкият размер земи, който може да се притежава.

Чл. 12/1/ Принудителното отчуждаване на имот и ограничение правото на собственост могат да стават само заради държавна или обществена нужда и то срещу справедливо и предварително заплащане или поискана замяна. Начините за това се уреждат с особен закон.

Чл. 13/1/ Външната и вътрешната търговия са свободни.

/2/ Държавата регулира търговският обмен съобразно интересите на народното стопанство. Тя може да запази за себе си правото да търгува с всичко, което има съществено значение за народното стопанство, за народното здраве и за сигурността ѝ.

/3/ Не се допуска образуването и съществуването на частни монополни организации.

Чл. 14. Със закон се определят подходящи програми и контрол, за да може държавната и частната стопанска дейност да бъде насочена и съгласувана със стопанските цели.

Чл. 15/1/ Контролът на законосъобразността на данъчното облагане принадлежи на съдебните власти с право на въззивно и касационно обжалване от данъкоплатеца и данъчните власти.

/2/ Признава се обществената функция на кооперацията с взаимно спомагателен характер и непреследваща частни спекулативни цели. Законът организира и подпомага нейното развитие с най-подходящи средства и осигурява с подходящ контрол нейния характер и цел.

Чл. 16/1/ Бюджетът се представя от правителството на Народното събрание заедно с финансов отчет.

/2/ Временно упражнение на бюджета не се предоставя освен със закони и за периоди, които не надхвърлят общи три месеца.

/3/ Със Закона за бюджета не може да се определят нови данъци и нови разходи. Всеки друг закон, който внася нови или големи разходи, трябва да посочва и средствата за покриването им.

Чл. 17. Държавни заеми се сключват с одобряването на Народното събрание.

Чл. 18. Българската народна банка е независим емисионен институт на държавата. Банката е пряко подчинена на Народното събрание и нейният ръководител се отчита пред него. Устройството и дейността на Българската народна банка се уреждат със специален закон.

Чл. 19. Държавата поощрява и закриля спестовността във всичките ѝ форми: урежда, съгласува и контролира отпускането на кредити. Тя подкрепя спестяванията на населението с цел придобиване на жилища, на земеделска собственост и на акции и други преки или косвени инвестиции в големите производствени предприятия и комплекси в страната.

ГЛАВА III

СОЦИАЛНО УСТРОЙСТВО И ОТНОШЕНИЯ В ДУХОВНАТА ОБЛАСТ

Чл. 20 /1/ Правото и свободата на труда се осигуряват за всички граждани. Държавата си запазва правото да регулира условията на труда в съответствие с изискванията на трудовата хигиена и на безопасността на труда.

/2/ Държавата си запазва правото да се намесва при определяне на трудовите възнаграждения, когато това се налага от социална необходимост.

Чл. 21. Безработните получават помощ от държавата в съответствие със специален закон.

Чл. 22 /1/ Гражданите имат право на пенсия при инвалидност и навършване на пенсионна възраст, както и на обезщетение при временна нетрудоспособност. Редът и условията за това се определят със специален закон.

/2/ Чужди граждани се ползват от правата по предходната алинея при взаимност.

Чл. 23 /1/ Брактът се урежда със специален закон.

/2/ Държавата опазва, укрепва и насърчава социално семейството.

/3/ Жената и мъжът имат еднакви права.

/4/ Дълг и право на родителите е да издържат, образоват и възпитават децата си, включително и когато са извънбрачни. При невъзможност на родителите да извършат това, държавата поема изпълнението на задачите им.

/5/ Законът осигурява на извънбрачните деца всякаква правна социална закрива, съвместима с правата на членовете на семейството.

/6/ Държавата защитава майчинството, детството и младежта като създава необходимите институти за тази цел.

Чл. 24 /1/ Всички граждани имат право на образование.

/2/ Държавата определя общите норми на образованието и създава държавни училища във всички профили и от всички степени.

/3/ Частни организации и лица имат право да откриват училища и институти по ред и условия, определени в специален закон. Правата и задълженията на завършилите такива учебни заведения се приравняват към тези на завършилите държавни учебни заведения, когато обучението в частните учебни заведения е равностойно на това в държавните.

/4/ Упражняването на професия може да става само след полагане на държавен изпит, когато специален закон го изисква.

Чл. 25 /1/ Държавата организира развитието на науката и културата, включително научно-техническата и изследователската дейност.

/2/ Държавата осигурява опазването на природната среда, както и историческото и художественото наследство.

/3/ Изкуството и науката са свободни, както е свободно и тяхното преподаване. Ограничения могат да се налагат само със специален закон, когато това се изисква от държавната сигурност и опазването на обществения ред.

ГЛАВА IV

ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ

Чл. 26 /1/ Всички граждани са равни пред закона. Нито със закон, нито с действия по прилагане на законодателството не могат да се създават привилегии.

/2/ Забраната по предходната алинея не обхваща случаите, при които се създава благоприятен режим за задоволяване потребностите на социално и имуществено слаби слоеве от населението.

/3/ Всяка проповед на расова, религиозна или национална ненавист се наказва от закона.

Чл. 27 /1/ Свободата на личността е неприкосновена.

/2/ Не се допуска никаква форма на задържане повече от 24 часа, оглед или обиск, нито каквото и да е ограничение на личната свобода, освен при обосновано нареждане от съда или, прокуратурата и единствено по начините и в случаите, предвидени в закона.

Чл. 28 /1/ Всяко физическо или психическо насилие върху личността, дори при условия на ограничение на свободата, се наказва.

/2/ Законът определя крайните срокове на предварителното задържане.

Чл. 29 /1/ Жилището е неприкосновено.

/2/ Освен в случаите и начините, определени от закона, не могат да бъдат извършвани огледи, обиски или конфискации.

Чл. 30 /1/ Свободата и тайната на кореспонденцията и всички други форми на общуване са неприкосновени.

/2/ Тяхното ограничаване може да става само по нареждане на съдебните власти при спазване гаранциите определени от закона.

Чл. 31 /1/ Всеки гражданин може да се движи и пребивава в която и да е част на държавата, освен по причини предвидени в закон по линия на здравеопазването или сигурността.

/2/ Никакви ограничения не могат да бъдат определяни по политически причини.

/3/ Всеки гражданин е свободен да излиза от територията на държавата и да се завръща на нея, с изключение задълженията предвидени от закона.

Чл. 32 /1/ Гражданите имат право на мирни и невъоръжени събрания.

/2/ Не се изисква предварително уведомяване, включително и на тези места открити за публика.

/3/ За събранията на обществени места трябва да бъдат уведомявани предварително властите, които могат да ги забранят само по доказани причини за сигурност и обществена безопасност.

Чл. 33. Гражданите могат свободно и без предварително разрешение и уведомление да образуват различни дружества, организации и сдружения, ако те не противоречат на Конституцията.

Чл. 34 /1/ Гражданите са свободни да изказват своите мнения, убеждения и преценки.

/2/ Държавата гарантира свободата на слово, събрания, издателска дейност, печат.

Чл. 35. Печатът е свободен и никаква цензура не се допуска.

Чл. 36 /1/ Никой не може да бъде лишен по политически причини от правоспособност, от гражданство и име.

/2/ Конфискуване на имот не се допуска, освен в случаите, когато са причинени значителни щети на държавата.

/3/ Смъртно наказание не се допуска, освен във военно време.

Чл. 37. Достъпът до държавни и обществени служби е открит за всеки гражданин, който се ползува с граждански и политически права.

Чл. 38 /1/ Защитата на отечеството е висш дълг на всеки гражданин.

/2/ Особен закон за военната служба урежда начина и сроковете за носене на това задължение.

Чл. 39 /1/ Данъчните тежести на гражданите са общи и съразмерни на техните икономически възможности.

/2/ Освобождаването от данъчни тежести или тяхното намаление се урежда със закон.

Чл. 40 /1/ Всеки има право да изповядва свободно своето вероизповедание в каквато й да е форма, индивидуално или в сдружение, да го пропагандира и да упражнява религиозни обряди в частния живот или публично, освен ако те противоречат на обществения ред и добрите нрави.

/2/ Църквата е отделена от държавата.

ГЛАВА V НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Чл. 41 /1/ Народното събрание се избира за 4 години и се състои от 250 народни представители.

/2/ Обявяването на изборните резултати и на избраните членове на Народното събрание става от Централна изборителна комисия. Нейните членове се назначават от председателя на Републиката.

Чл. 42 /1/ Избиратели и избираеми са всички български граждани, без разлика на пол, народност, вероизповедание, образование, занятие, имотно състояние, обществено положение и произход.

/2/ Избирателите трябва да са навършили 18 години, а избираемите - 21 години.

Чл. 43 /1/ Народните представители представляват не само избиратели, но и целия народ.

/2/ Народните представители имат пълна свобода според собственото си убеждение и съвест да обсъждат всички въпроси, които засягат народа и държавата.

Чл. 44 /1/ Народното събрание се намира в постоянна сесия. То само определя ваканциите си.

/2/ Народното събрание може да се свика на заседание и през ваканцията, когато свикването се поиска най-малко от 1/3 от всички народни представители.

/3/ Народното събрание може да се свика на заседание и през ваканцията от председателя на републиката, когато важни държавни или обществени интереси налагат това.

Чл. 45 /1/ Първото заседание на новоизбраното Народно събрание се председателства от най-възрастния народен представител.

/2/ Не по-късно от три дни от откриване на първото заседание Народното събрание избира бюро в състав от председател и трима заместник-председатели.

Чл. 46. След като се избере бюро на Народното събрание, народните представители полагат следната клетва: "Кълна се в името на народа и България да пазя и браня конституцията и да изпълнявам задълженията си като народен представител, като при тяхното изпълнение да действувам по разум и съвест и да имам пред очи само общото благо на народа и отечеството. Заклех се".

Чл. 47 /1/ Народното събрание избира из своя състав постоянни и временни комисии, които са негови органи.

/2/ За своята дейност комисиите отговарят и се отчитат пред Народното събрание.

/3/ Постоянните комисии подпомагат дейността на Народното събрание, упражняват от негово име контрол върху министерствата, другите ведомства и местните държавни органи и съдействуват за изпълнение на приетите от Народното събрание закони и други актове.

/4/ Временни комисии се избират по въпроси, които нямат постоянен характер, както и за проучване и анкети.

/5/ Всички държавни органи, длъжностни лица, обществени организации и граждани са длъжни да предоставят на комисиите необходимите сведения и документи във връзка с тяхната работа.

Чл. 48 /1/ Народното събрание може да заседава ако присъствуват повече от половината от всички народни представители. То взема решения с мнозинство от повече от половината от присъстващите народни представители, с явно гласуване.

/2/ Народното събрание взема решения с тайно гласуване, както и с квалифицирано мнозинство, ако това е предвидено в правилника, по който протича неговата дейност. Решение за тайно или за поименно гласуване по отделен въпрос може да вземе и самото Народно събрание.

Чл. 49. Не по-късно от два месеца от първото заседание на Народното събрание, то приема правилник, по който протича неговата дейност. До приемането му прилага правилника на предходното Народно събрание.

Чл. 50 /1/ Народното събрание:

1. обсъжда и гласува законите на страната;
2. насрочва избор за председател и заместник-председател на републиката;
3. решава провеждането на народно допитване и определя датата му;
4. одобрява правителството и назначаването на отделните министри, както и им гласува недоверие;
5. ратифицира сключените от правителството междудържавни и търговски договори;
6. решава сключването на държавни заеми;
7. обсъжда и гласува ежегодно бюджета на държавата, определя данъците и реда за тяхното събиране;
8. избира главния прокурор на Републиката и съдиите и се произнася по търсенето на отговорност от главния прокурор, председателя на Върховния съд и председателя на Конституционния съд;

9. решава въпросите за мир и война, за обща и частична мобилизация и за обявяване на страната във военно положение, когато това е необходимо за нейната външна или вътрешна сигурност;

10. решава въпросите относно изменение на територията на страната чрез междудържавни договори. Те влизат в сила след като бъдат одобрени чрез народно допитване;

11. опрощава несъбираеми вземания на държавата;

12. дава амнистия;

13. решава предсрочното си разпускане;

14. освобождава от мандата им народните представители по тяхно искане или когато системно нарушават дадената клетва и дава съгласие за съдене на народни представители.

Чл. 51 /1/ Заседанията на Народното събрание са публични. Те могат да бъдат предавани по радиото и телевизията с разрешение на неговото бюро. Всеки народен представител има право да поиска Народното събрание да отмени или измени решението, взето от бюрото.

/2/ Закрити заседания се провеждат само по предварително решение на Народното събрание.

Чл. 52 /1/ Народното събрание приема закони, решения, декларации и обръщения.

/2/ Законите и решенията на Народното събрание са задължителни за всички държавни органи, физически и юридически лица.

/3/ Законопроектите се приемат на три гласувания: по принцип по членове и общо. След първото гласуване законопроектът, в зависимост от направените предложения, се изпраща на съответните комисии за становище по тях.

Чл. 53. Приетите от Народното събрание закони, решения, декларации и обръщения се обнародват от председателя на Републиката

в Държавен вестник, не по-късно от 15 дни след приемането им. Законът влиза в сила три дни след обнародването, доколкото в него не е разпоредено друго, а останалите актове на Народното събрание след приемането им.

Чл. 54 /1/ Народните представители има право да отправят питання и запитвания до Министерския съвет, до отделни негови членове и до длъжностните лица, които се избират от Народното събрание.

/2/ На питаннята и запитванията се отговаря в едномесечен срок, освен ако Народното събрание не постанови това да стане по-рано. Ако срокът изтича по време на ваканция, отговор се дава на първото заседание след приключването ѝ.

/3/ Ако Народното събрание прецени, по питането могат да станат разисквания и да се приеме решение.

Чл. 55 /1/ Докато трае мандата им, народните представители не могат да бъдат преследвани, задържани и съдени, освен по предварително разрешение на Народното събрание.

/2/ Разрешение по предходната алинея може да се даде само когато предвиденият максимален размер на наказанието е над 10 години.

Чл. 56 /1/ Народното събрание се разпуска с изтичане на мандата му или когато то самото реши това.

/2/ Народното събрание може да се разпусне и от председателя на Републиката, когато то гласува последователно недоверие на два Министерски съвета. В такъв случай председателят на Министерския съвет се оттегля заедно с министъра на вътрешните работи, министъра на външните работи замества министър-председателя, а министърът на правосъдието замества министъра на вътрешните работи. На освободените места и като министри без портфейл председа-

телят на Републиката назначава представители на опозицията.

/3/ Във всички случаи председателят на Републиката насрочва нови избори най-късно след три месеца от датата на разпускането на Народното събрание.

Чл. 57. Народните представители получават възнаграждение, което сами си определят, но не повече от заплатата на председателя на Върховния съд. Те не могат да получават възнаграждения от други места, освен авторски възнаграждения, хонорари и възнаграждения за направени изобретения.

ГЛАВА VI

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Чл. 58 /1/ Велико Народно събрание се избира за:

1. изменение или допълнение на Конституцията или приемане на нова конституция;

2. одобряване на такива междудържавни договори, които засягат суверинитета на страната, включително предвиждат федериране или конфедериране или се отнасят до промени в териториалната ѝ цялост, освен ако Народното събрание не е решило за тях да се проведе референдум.

/2/ Великото Народно събрание може по време на мандата си да гласува и други закони, които не търпят отлагане.

Чл. 59 /1/ Избори за Велико Народно събрание се насрочват от председателя на Републиката след вземане на предварително решение от Народното събрание.

/2/ В случаите на чл. 58, ал. 1, т.2 председателят на Републиката насрочва избори за Велико Народно събрание при всички случаи, ако Народното събрание не е взело решение за провеждане на референдум до 15 дни от подписването на съответния договор.

чл. 60. Решенията по чл. 58, ал. 1, т.1 се вземат с мнозинство най-малко две трети от присъстващите народни представители.

Чл. 61. Великото Народно събрание се разтурва по право, щом вземе решение по въпросите, за които е свикано.

Чл. 62. Доколкото няма разпоредби, относно Великото Народно събрание, прилагат се съответните разпоредби за обикновено Народно събрание.

ГЛАВА VII

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКАТА

Чл.63. Председателят на Републиката е държавен глава на България.

Чл.64. Председателят на републиката представлява държавата във всички случаи, предвидени в Конституцията и законите.

Чл.65(1) Вариант I

Председателят на Републиката се избира от Народното събрание с мнозинство от $2/3$ от всички народни представители за срок от 5 години. Председателят на Републиката може да бъде преизбиран само един път.

Чл.65(1) Вариант II

Председателят на Републиката се избира от избирателите по чл.42 с мнозинство повече от половината от гласувалите. Ако при първото гласуване не се получи необходимото мнозинство, то се повтаря след една седмица с участието само на първите двама по броя на гласовете от първото гласуване.

(2) Председател на Републиката може да бъде всеки български гражданин, който може да бъде избран за народен представител и е навършил 40 години към датата на първото гласуване.

Чл.66. Председателят на Републиката се избира за пет години и изпълнява длъжността си, докато бъде избран нов председател.

Чл.67. След избора му, председателят на Републиката полага следната клетва пред Народното събрание: "Заклевам се в името на народа да спазвам точно Конституцията и законите на България и при всички действия да се ръководя само от интересите на народа. Заклех се."

Чл.68. Председателят на Републиката:

1. насрочва избори за Народно събрание и избори за местни държавни органи на власт;
2. свиква Народното събрание и открива сесиите най-късно тридесет дни от провеждането на изборите;
3. възлага на определен от него кандидат за министър-председател да състави правителство;
4. подписва законите, приети от Народното събрание;
5. упражнява общ надзор над дейността на министрите като при несъгласие с целесъобразността на разпорежданията им, предлага на Министерския съвет да ги преразгледа;
6. по предложение на председателя на Министерския съвет назначава и освобождава от длъжност ръководители на ведомства без ранг на министерства;
7. представлява Републиката в международните отношения, назначава и освобождава от длъжност посланиците, извънредните пратеници и консулите в другите страни и приема акредитираните в България;
8. когато това се налага за сигурността на страната или от междудържавни договори и Народното събрание не заседава, обявява по предложение на Министерския съвет обща или частична мобилизация или военно положение, като взема мерки за незабавно свикване на Народното събрание, за да се произнесе по тези мерки;
9. осъществява общото ръководство на отбраната и сигурността на страната, назначава и освобождава от длъжност висшия команден състав на въоръжените сили, удостоява с висши военни звания;

10. ратифицира и денонсира международни договори, доколкото е упълномощен за това със закон;

11. удостоява с почетни звания и награждава с ордени и медали;

12. отменя противоконституционни и противозаконни актове на Министерския съвет, министрите и другите ръководители на ведомства;

13. определя датата на референдуми, ако за това има решение на Народното събрание;

14. отправя обръщения към народа и към Народното събрание;

15. дава, възстановява, освобождава и лишава от българско гражданство;

16. предоставя право на убежище;

17. упражнява правото на помилване.

Чл.69. Заместник-председателят на Републиката се избира от избирателите по реда, по който се избира председателят и едновременно с него.

Чл.70. Заместник-председателят на Републиката:

1. подпомага председателя на Републиката в дейността му;

2. замества председателя на Републиката при отсъствие или при невъзможност да изпълнява функциите си;

3. по възлагане на председателя на Републиката изпълнява функции, за които той го е упълномощил.

Чл.71. При встъпването си в длъжност заместник-председателят на Републиката полага пред Народното събрание клетвата по чл.65.

Чл.72. Председателят и заместник-председателят на Републиката могат да бъдат преизбрани последователно само за един мандат след първоначалния.

Чл.73. Председателят и заместник-председателят на Републиката не могат да бъдат членове на партии, да изпълняват държавни, политически, обществени и стопански функции, нито да бъдат народни представители.

Чл.74(1) Правомощията на председателя на Републиката се прекратяват предсрочно:

1. при смърт;
2. при тежко и продължително заболяване;
3. по собствено желание;
4. при нарушаване на клетвата.

(2) Прекратяването по т.2, 3 и 4 по предходната алинея става с решение на Народното събрание с мнозинство от две трети от всички народни представители с тайно гласуване.

Чл.75. Когато правомощията на председателя на Републиката са прекратени предсрочно и той не може да бъде заместен от заместник-председателя, функциите на председател на Републиката до избирането на нов председател, се изпълняват от председателя на Народното събрание.

Чл.76(1) При изтичане на мандатите на председателя и на заместник-председателя на Републиката, както и при предсрочно прекратяване на мандата на някой от тях, Народното събрание насрочва избор в срок до 30 дни. При предсрочно прекратяване на мандата, новоизбраният председател или заместник-председател заема длъжността до изтичането на редовния първоначален мандат.

(2) Не се насрочва нов избор, когато мандатът е прекратен предсрочно и до изтичането на редовния мандат остават по-малко от шест месеца.

Чл.77. Председателят и заместник-председателят на Републиката не могат да бъдат задържани и срещу тях не може да се възбужда наказателно преследване, докато заемат длъжностите си.

ГЛАВА VIII

ПРАВИТЕЛСТВО

Чл.78. Правителството се състои от председател, заместник-председател и министри. Както председателят, така и заместник-председателите могат да оглавят и министерства.

Чл.79. Министерствата са:

1. Министерство на външните работи и изповеданията;
2. Министерство на вътрешните работи;
3. Министерство на просветата;
4. Министерство на науката, културата и висшето образование;
5. Министерство на правосъдието;
6. Министерство на финансите;
7. Министерство на труда, заетостта и социалната политика;
8. Министерство на народното здраве;
9. Министерство на отбраната;
10. Министерство на земеделието, горите и опазването на природната среда;
11. Министерство на търговията, промишлеността и продоволствието;

12. Министерство на транспорта и съобщенията;

13. Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл.80. Народното събрание може да създава централни ведомства без ранг на министерства. За тяхната дейност пред Народното събрание отговаря председателят на Министерския съвет или определен от Министерския съвет заместник-председател.

Чл.81. Съставът на правителството се подготвя от определения от председателя на Републиката кандидат за министър-председател. Кандидатът е длъжен да състави правителство в 7-дневен срок, или в същия срок да заяви пред председателя на Републиката, че отказва съставянето. Председателят на Републиката може да продължи срока за съставяне на правителството, но не повече от един път и не повече от още 7 дни.

Чл.82(1) Министър-председателят представя правителството и излага неговата програма пред Народното събрание, което му дава или отказва доверие.

(2) В случай, че министрите не получат доверие от мнозинството на народните представители, председателят на Републиката предлага друго лице за министър-председател.

(3) Ако отделен министър не бъде одобрен от Народното събрание, то министър-председателят е длъжен да предложи друг такъв в срок до два дни.

(4) Министър може да бъде и лице, което не е народен представител.

Чл.83. Министър-председателят и министрите, след одобрението им от Народното събрание, полагат клетва по чл.67 от Конституцията.

Чл.34(1) Правителството ръководи управлението на държавата, взема мерки за изпълнението на държавния бюджет и бди за изпълнението на законите.

(2) В рамките на дадените му от Народното събрание правомощия, правителството издава подзаконови актове и извършва административна дейност съгласно действащото законодателство.

Чл.85(1) Министрите са солидарно отговорни пред Народното събрание за общата политика на правителството.

(2) Всеки министър носи отговорност за своите лични действия в управлението.

Чл.86(1) Възбуждането на наказателно преследване срещу министрите става само по решение на Народното събрание с мнозинство повече от половината плюс един от всички народни представители.

(2) Следствието се води от комисия от шест народни представители, посочени от Народното събрание, един от които се избира за държавен обвинител.

Чл.87(1) Министрите се съдят от държавен съд, чийто състав се определя от Народното събрание.

(2) Държавният съд сам определя процедурата по воденето на делото.

Чл.88. За престъпление от общ характер министрите отговарят на общо основание пред обикновените съдилища, но след като престанат да бъдат министри.

Чл.89(1) При гласуване на недоверие от Народното събрание, засегнатият министър подава оставка.

(2) Когато е гласувано недоверие на министър-председателя, оставка подава цялото правителство.

Чл.90. Държавата отговаря солидарно заедно със съответните министри за всички вреди и загуби причинени от неправомерни актове на същите лица. Но държавата има право на регресен иск на същото основание. Същата отговорност поемат и самоуправителните тела.

ГЛАВА IX МЕСТНИ ОРГАНИ НА ВЛАСТТА

Чл.91. Управлението и самоуправлението на окръзите, околииите и общините и техните органи за управление се уреждат със закон.

Чл.92(1) Избиратели и избираеми за членове на съответните ръководства и съветници са всички пълнолетни дееспособни български граждани.

(2) Не могат да бъдат избирани лица, които не са жители поне една година на съответните окръзи, околии и общини.

Чл.93. Специален закон урежда условията и начина за провеждане на изборите.

Чл.94(1) Не се допуска средствата, реализирани на териториите на окръзите, околииите и общините да се внасят в държавния бюджет.

(2) В определени от закона случаи това може да стане в рамките на не повече от 30% от реализираните средства в съответната територия.

Чл.95. Границите на окръзите, околииите и общините се определят от председателя на Републиката.

ГЛАВА X
ПРАВОСЪДИЕ

Чл.96(1) Правосъдието се упражнява в името на народа и точно според законите.

(2) Съдиите са подчинени само на закона.

Чл.97(1) Подзаконови нормативни актове могат да се издават само от органи, определени със закон и в определените от него граници.

(2) Подзаконовите нормативни актове имат силата на закон при условие, че са спазени изискванията на предходната алинея.

Чл.98(1) Общозадължително тълкуване на закон може да дава само Народното събрание.

(2) Общозадължително тълкуване на подзаконов нормативен акт дава органът, който го е издал.

(3) Общите събрания на колегиите на Върховния съд могат да дават тълкувания на законите и подзаконовите нормативни актове в областта, в която действуват, а общото събрание на целия Върховен съд – по всички въпроси, включени в компетентността на общите съдилища.

(4) Общото събрание на Висшия административен съд може да дава тълкувания по административно-правни въпроси, спадащи към съдебната компетентност на съдилищата.

(5) Тълкуванията по ал.3 и 4 са задължителни за съответните съдилища, при условие, че не се намират в противоречие с общозадължителните тълкувания по ал.1 и 2.

Чл.99(1) Устройството и компетентността на общите съдилища се определят със закон.

(2) Висшият административен съд осъществява закрила на законните интереси на физическите и юридическите лица по отношение на осъществяването на държавното управление в случаите и по ред, определени със закон.

(3) Върховната сметна палата има компетентност по въпросите на държавното счетоводство и в другите области, посочени в закон.

(4) В мирно време на военните съдилища са подсъдни само военните престъпления, извършени от военнослужащи или в съучастие с военнослужащи. Компетентността на тези съдилища във военно време се определя със закон.

Чл.100(1) Съдилищата са независими от всяка друга власт.

(2) Устройството на прокуратурата и взаимната ѝ зависимост със съдилищата се определят със закон.

(3) Следствените органи са подчинени по отношение на разследването на престъпленията, на прокуратурата.

Чл.101(1) Съдиите се избират от Народното събрание, след предварително проведен конкурс, по предложение на министъра на правосъдието.

(2) Конкурсът се провежда от Висшия съдебен съвет. До него се допускат само лица, които притежават висше юридическо образование и отговарят на другите изисквания, установени от закона.

(3) Законът може да предвиди възможност министърът на правосъдието да назначава съдии за срок до две години, които да заместват болни или отсъстващи съдии или да придобият през това време необходимите практически познания.

Чл.102(1) Редовно избраните съдии са несменяеми. Те не могат да бъдат отстранявани временно или окончателно от служба, нито да бъдат пренасочвани на друга работа, освен по решение на Висшия съдебен съвет.

(2) Министърът на правосъдието има право да налага само такива дисциплинарни наказания на съдиите, които не се отразяват на предмета на тяхната дейност или на определеното им трудово възнаграждение.

Чл.103(1) Към Министерство на правосъдието се създава Висш съдебен съвет в състав: председател - министърът на правосъдието, заместник-председатели - председателите на Върховния съд, Висшият административен съд и главният прокурор, секретар и членове - избрани от Народното събрание измежду видни практикуващи юристи и хабили-тирани преподаватели от висшите юридически учебни заведения.

(2) Висшият съдебен съвет:

1. провежда конкурсите по чл.101, ал.2;

2. разглежда дела за налагане на дисциплинарни наказания на съдиите, извън случаите по чл.102, ал.2, както и взема решения за освобождаване на съдиите от длъжност на безвиновни основания.

(3) Във всички случаи по т.2 на предходната алинея на заинтересувания съдия се осигурява възможност за защита.

(4) Редът за работата на Висшия съдебен съвет се определя със закон.

Чл.104(1) Без да се накърнява компетентността на Висшия съдебен съвет, Министерството на правосъдието има право да организира дейността на службите, свързани с правораздаването.

(2) Министърът на правосъдието може да освобождава от длъжност съдии, пожелали писмено това, ако са спазени необходимите за тази цел законови изисквания.

ГЛАВА XI КОНСТИТУЦИОННИ ГАРАНЦИИ

Чл.105(1) Всички държавни органи, юридически и физически лица са длъжни в дейността си да спазват разпоредбите на Конституцията.

(2) Народното събрание е длъжно в шестмесечен срок от избирането му, след приемането на тази Конституция да издаде законите, предвидени в нея.

(3) Народното събрание може да приема и закони, които не са предвидени в Конституцията, без да нарушава изричните нейни разпоредби и нейния смисъл.

(4) Народното събрание не е обвързано от упражняването на правомощията на председателя на Републиката по чл.63, т.12.

Чл.106(1) Основен орган, който следи за съобразяване разпоредбите на Конституцията, е Конституционният съд.

(2) Конституционният съд се състои от девет души, всичките с висше юридическо образование, от които трима се избират от Народното събрание, три се назначават от председателя на Републиката и трима се избират от ръководните колективни органи на окръзите.

(3) Мандатът на членовете на Конституционния съд е равен на мандата на съответното Народно събрание. Неговите членове могат да бъдат преизбирани без ограничение.

(4) Народното събрание приема Правилник за работата на Конституционния съд.

Чл.107(1) Конституционният съд има следната компетентност:

1. отменя закони или отделни техни разпоредби, които нарушават Конституцията;

2. произнася се при оспорване на законосъобразността на избирането на народни представители или представители в местните органи на власт;

3. произнася се по спорове за компетентност между правителството и местни органи на власт или между местни органи на власт.

(2) Конституционният съд има право да упражнява компетентността си по т.1 на предходната алинея както по жалби, така и служебно. Той разглежда задължително жалбите, подадени от народните представители, председателя на републиката, правителството или подписани най-малко от 10 000 избиратели.

ГЛАВА XII

ГЕРБ, ПЕЧАТ, ЗНАМЕ И СТОЛИЦА

Чл.108. Гербът на България е лъв върху тъмночервен фон.

Чл.109(1) На държавния печат е изобразен държавният герб.

На него има надпис "България", а в долната му част - "държавен печат".

(2) Държавният печат се съхранява от министъра на правосъдието.

Чл.110. Знамето на България е трицветно - бяло, зелено и червено, поставени водоравно.

Чл.111(1) Поставянето на държавния герб и държавното знаме, както и тяхната защита се уреждат със закон.

(2) С държавния печат се подпечатват всички закони, одобрен от Народното събрание и указите, издадени от председателя на Републиката.

Чл.112. Столица на България е град София.

ГЛАВА XIII

ИЗМЕНЕНИЕ НА КОНСТИТУЦИЯТА

Чл.113. Приемане на нова Конституция и изменения на настоящата Конституция може да стане само от демократично избрано Велико Народно събрание, което се свиква след поискване на 2/3 от народните представители от обикновено Народно събрание или по искане на най-малко от 500 000 хиляди избиратели - български граждани.